

Shoresh Afnan

Tannbehandling i utlandet

Bivirkninger ved kroneterapi

Tannbehandling i utlandet har aldri vært mer aktuelt enn det er i dag. Det blir stadig flere aktører, både i tidligere østblokkland og Spania og nå også i ellers i verden, spesielt i Østen (1). Fra og med 1. januar 2011 kunne medlemmer av folketrygden motta tannbehandling i annet EØS-land, og kreve stønad for behandlingen etter samme regelverk som for tilsvarende tannbehandling utført i Norge (2). Regelendringen kan føre til at «tannturisme» vil ta en ny retning og med det gi nye problemstillinger for norske tannleger.

Som norsk tannlege opplever man at pasienter tar kontakt etter utført tannbehandling i utlandet. Komplikasjoner eller spørsmål i forbindelse med behandlingen kan gi store utfordringer. Det aktuelle kasus beskriver en slik pasient.

Aktuelt

En 54 år gammel kvinne reiste vinteren 2009 til Thailand for å få utført tannbehandling. Pasienten ønsket å få rettet opp trangstilling i underkjevens front, samt å få utført fyllingsutskiftning på tann 35. Ved første behandlingsseanse ved den thailandske klinikken ble det presentert et behandlingsforslag som inkluderte kroneterapi på tre tenner for å rette opp trangstillingen i underkjeven. Kostnadsoverslaget til den aktuelle behandlingen var på kr 5000,-.

Av tidligere erfaringer med smykker var pasienten kjent med sin metallallergi uten at det hadde vært verifisert med en epikutantest. Den thailandske tannlegen ble gjort oppmerksom på dette, men pasienten ble beroliget med at det ikke skulle brukes metall som fremkaller allergi. Planlagt behandling ble utført uten at pasienten eller hennes tolk fikk videre informasjon om det som var gjort eller hvilke type materiale som var benyttet. Pasienten fikk ingen kopi av journalen eller informasjon om hvilke materialer som var blitt benyttet i behandlingen.

Forfatter

Shoresh Afnan, tannlege

Kort tid etter behandlingen, mens pasienten var i Thailand, opplevde pasienten store smerter fra underkjevens front og 3. kvadrant. Da pasienten oppsøkte behandlende tannlege var tilbakemeldingen at dette var helt normalt så kort tid etter behandlingen. Smertene vedvarte med økende intensitet da pasienten kom hjem til Norge. Pasienten oppsøkte da oss for en utredning.

Status presens ved konsultasjon

Det var fremstilt helkeramiske enkeltkroner på tann 42, 41 og 31. Det ble diagnostisert en kraftig gingivitt med blødning rundt de aktuelle restaureringene, samt retraksjon rundt tann 35. Pasienten hadde utslett-lignende slimhinnesjoner ved tennene, med tendens til tilsvarende i kinnet buccalt for restaureringen i tann 35. Pasienten hadde ellers ingen andre nye fyllinger eller protetiske erstatninger utover enkeltkronene.

Dermatologisk utredning

Basert på anamnesen ble kontaktallergi mistenkt, derfor ble pasienten henvist til Hudavdelingen Oslo Universitetssykehus HF – Rikshospitalet for nærmere utredning. Da tannleger ikke kan henvise direkte til hudspesialist, måtte dette gå via fastlegen. På Rikshospitalets hudavdeling ble det foretatt en epikutantest, «Dental screening» konktallergi-serie. Ved avlesning av hadde pasienten sikre positive reaksjoner på metylmetakrylat, 2-hydroksyetyl-metakrylat (HEMA), nikkelsulfat og palladiumklorid. Det var erytem på hudområdet som hadde hatt kontakt med testsubstansen etylenglykol-dimetakrylat. Sett i sammenheng med utslettet og endringene i gingiva-slimhinnen bedømte hudlegen og vi at funnet var klinisk relevant i forhold til den behandlingen som er blitt gjort.

Behandling

Det var ikke brukt noe metall i restaureringene, så nikkel- og palladiumreaksjonene ble ikke ansett som relevante i denne sammenhengen. Hydroksymetylakrylat er substans som er vanlig i bondingmaterialer og noen plastbaserte sementer. Etter at vi fjernet restaureringene på pasienten, ble hun i løpet

av et par dager helt smertefri. Dette forsterket allergimistanken mot restaureringene. Vi erstattet restaureringene med gullinnlegg og metallkeram kroner hvor metallet var gullbasert. Det ble sementert med sinkfosfatsement. Ved kontroll etter tre måneder var pasienten fortsatt smertefri, men retraksjonen rundt tann 35 bestod.

Diskusjon

Media har den siste tiden satt lys på norske tannlegepriser og dermed også pasienter som velger å få utført betydelig billigere tannbehandling i utlandet. Ulike reisebyrå reklamerer med pakketurer til blant annet Øst-Europa og Thailand hvor de tilbyr en såkalt «tannpakke» der flyreise og opphold er inkludert. Pasienten skal da i løpet av ferien få nye tenner. «Bli brun samtidig som du får nye og hvite tenner» kan det hete i reklameoppslag i ulike medier (1).

Tidligere i 2012 ble stortingsrepresentant Per Sandberg intervjuet av TV 2-nyhetene på en klinikk i Litauen (3). Han anbefalte norske pasienter å la seg bli behandlet i utlandet, som følge av at regjeringen ikke fulgte opp løftene om tannbehandling, slik han vurderte det. I dette innslaget ble det fokusert på pris, ikke på andre helsefaglige aspekter.

Det kan være vanskelig å finne årsakssammenheng mellom odontologisk behandling og uønskede reaksjoner spesielt når det ikke er fyllestgjørende opplysninger om utført behandling. Materialer og

behandlingsmetoder kan være annerledes på utenlandske tannklinikker enn det som er vanlig i Norge og Norden. Det er tidligere rapportert om pasienter som fikk postoperative komplikasjoner relatert til materialvalg etter behandling i utlandet (4).

Tannbehandling i utlandet er trolig kommet for å bli og vi må ha en åpen dialog med pasientene om temaet. De må føle seg trygge på at vi gir de den informasjonen og de rådene de behøver for å unngå komplikasjoner i forbindelse med terapivalg eller utførelse av behandling.

Referanser

1. Aksnes K. Tannturisme. *Nor Tannlegeforen Tid.* 2012; 122: 370–1.
2. Helfo. Helserettigheter ved opphold i utlandet. Ny refusjonsordning innenfor EØS. Tannbehandling. <http://helfo.no/privatperson/helserettigheter-ved-opphold-i-utlandet/ny-refusjonsordning-innenfor-eos/Sider/tannhelse.aspx> (lest 2. juni 2012).
3. TV2. Frp vil tette tannhullene til regjeringen. *TV2 Nyhetene*, 26. april 2012. <http://www.tv2.no/nyheter/innenriks/politikk/frp-vil-tette-tannhullene-til-regjeringen-3765903.html> (lest 2. juni 2012)
4. Eide R, Morken T, Gjerdet NR. Bivirkningsproblematikk etter tannbehandling i Tyrkia. *Nor Tannlegeforen Tid.* 1998; 108: 712–4.

Adresse: Shoresh Afnan, Mjøstannlegene AS, 2821 Gjøvik. E-post: shoresh@tannlegeafnan.no